

Q241

DISPUTATIO
De
NATURA ET CON-
STITUTIONE POLITICES.

Quam
In Inclyta Philurea

DEO favente & Celeberrimò Facultatis Philosophicæ

Collegiò indulgentè

P R Æ S I D E

Virò Excellentiss. Clarissimoq;

DN. M. JACOBO THOMASIO,

Dialectices Philippææ Professore celeberrimò,

Facultat. Philosophicæ Adfessore & Collegij
minor. Princip. Collegiato.

Dn. Præceptore, Promotore ac Fautore suo colendò

Publicæ placidæq; Eruditorum Disquisitioni
submittit

JOHANNES CHRISTIANUS VILIZ,

Qvedlinburgensis Saxo,

A. & R.

Ad diem 12. Februarij

H. L. Q. C.

ANNO MDC LIX.

L I P S I Æ

Typis Hæred. Colerianis.

DISPUTATIO
DE
NATURALI CON
STITUTIONE POLITICIS
IN AETHIOPIA
A
D. M. JACOBO THOMASIO
JOHANNES CHRISTIANUS VILIZ
ANN. MDCLIX

A Ω.

PRÆFAMEN.

Quod Encomium Cicero lib. V. Tusc.
tribuit Philosophiæ universæ, id nos im-
primis ad Politicam accommodare, ver-
bisq; summi oratoris paulisper mutatis
atq; dilatatis, hunc in modum exclama-
re possumus: O vite Politica Dux! O civi-
lis vite Architectrix! quid non modo nos sed universa vita, om-
nes actiones cogitationesq; hominum, sine te fuisset? tu urbes
peperisti, portas conseruasti, munivistiq; legibus: Tu hominum
societatem primo domiciliis, deinde conjugis iustis, tum morum
ac disciplinæ vinculo colligasti. Tu Dux & Auctor virtutum: tu
Magistra morum. Tu pacem civibus, incrementa civitatibus,
gloriam, dignitates, opes, suamamq; amplitudinem tui studiose
confers. Tuò presidio incolumes, tuâ autoritate ab improborum
impetu tuti sumus; tuò munere & domi securè & foris in judi-
cis, in contractibus, in negotiis omnibus, sine injuria, honestè tu-
rog versamur: per te quid nostrum, quid alienum, quid com-
mune sit, exploratum habemus: per te fundos, patrimonium, hæ-
reditates, uxorem, liberos, & quæcumq; nostra nobis chara sunt,
stabilia, inviolata, tuta, facta, recta, retinemus! Sine dubio
summa est Politicæ doctrinæ præstantia, nobilitas in-
signis, utilitas admirabilis. Quapropter & nos illius
amore

A 2

amore incitati, præsentem de ejus natura & constitutione, Disputationem, pro concessis ingenioli viribus, conscripsimus, sperantes conatum hunc nostrum æquis censoribus non improbatum iri. Ne verò αὐτέθωλοι dicamur, certis atq; distinctis positionibus & expositionibus animi nostri sensa includimus, Deum orantes, suò numine ac lumine nos ducere velit!

POSITIO I.

Definienda rei præcognitio est instituenda, quæ absolvitur explicatione Etymologia, Homonymia ac Synonymia.

EXPOSITIO.

§. I.

ET si major & potior rerum est habenda ratio, ut inter omnes ex Doctorum sententiis constat, quippe cum res prædominentur, verba vancillentur, rebus se subjiçendò, illarumq; intentioni serviendò: tamen etiam verborum cura non est postponenda, quoniam sunt rerum notæ, Cic. in Top. Aristot. in l. de interpret. c. i. pictura animi, causa doctrinæ & instrumenta cognitionis, quibus videlicet in rei perceptionem provehimur, dicente & docente subtilitatum magistro Exerc. i. f. i. Quapropter & nos operæ pretium facturos confidimus, si Etymologiam, Synonymiam & Homonymiam argumenti nostri in fronte statim examinemus.

§. 2. Quod igitur Etymologiam spectat, notandum est, hanc vocem, Politicam, πολιτική, à Græcis ad Latinos deductam, dici *ὑπὸ τῆς πολιτικῆς*, à Republica, (quò sensu Arist. l. 3. Pol. c. 4. & alibi hoc nomèn usurpat.) *πολιτικῶν* vero *ὑπὸ τῆς πολιτικῆς* derivari, quod vocabulum à *πολις* fluere videtur. Cum autem *πολιτική* sit vocabulum adjectivum, subaudiri debet *Πολιτικῆς Φρονήσεως*, aut aliquid tale, quod verti possit Civilis prudentia.

ria. Et à πολιτικὴ ονομάζεται πολιτικός & πολιτικόν, politicus & politicum. vid. Cella Wendeler.

§. 3. Porro non anò modò Politicam sumi advertimus. 1. enim p̄ tota Phil sophia practica, per synecdochen partis pro toto, accipitur, includitq; Ethicam, Politicam εἰδικῶς appellatam & Oeconomicam. Arist. non semel. 2. pro parte Philosophiæ practicae, eā, quæ est de Republica. Hòc autem modo iterum διήκως consideratur, (α) systematicè (β) & habitua-liter. Illò respectu legitimam præceptorum comprehensio-nem: hòc habitum Rempubliam bene instituendi & admini-strandi significat. 3. Artem simulandi & dissimulandi, itemq; comites & amice cum hominibus conversandi, innuit. 4. capi-tur pro arte Machiavellice, quæ in fraudibus versipelli astutia, aut jesuiticis dolosis fidei elusionibus, verborum æquivocis si-gnificationibus, aut reservationibus mentalibus, consistit. Neu-feld. disp. i. polit. Ex his acceptiõnibus secunda & quidem res-pectu posteriori, ad nostrum facit institutum. Solemus enim hodie, secus atq; veteres, cum Politicam nominamus, practicae philosophiæ partem tantum alteram intelligere.

§. 4. Cæterum, quia vox πολιτικός, η, ον, denominativa est, & vero non tantum arti illi, seu, habitui circa Rempubl. versanti, sed aliis insuper rebus tribui solet, non abs re erit, hòc locò videre, quibusnam præterea rebus, & quo sensu accommo-detur.

§. 5. Primò Philosophus V. Nicom. c. 6. τὸ δίκαιον πολι-τικόν, jus civile, quod videlicet intercedat hominibus liberis, suf-ficientiæ gratiâ societate vitæ copulatis, considerat, illudq; ὡ-πλῶς δίκαιον vocat, sensu videlicet tam amplò sumens hoc vo-cabulum, ut postea c. seqv. dividere illud poterit in naturale & legitimum (Ὀυπικόν & νομιμόν) strictiùs longè Jcti, cum jus civile à naturali & gentium jure, tanquam species disparatas di-stingvunt. Sed Aristoteles πολιτικόν appellandum ibi putavit. Jus omne, quocunq; civiles societates continerentur.

§. 6. Deinde l. i. Hist. anim. c. i. animalia quædam νο-μιμακά vocantur. Cum enim distinxisset ibi philosophus ani-malia gregalia (ἀγρολαῖα) à solitariis, (μονοδικαίς :) gregalia sta-tim

in dividit in civilia (πολιτικά) & sparsa (απορροδικά) inciviles animantes vertit Gaza,) civilia vero definit, quorum unum & commune omnium opus est, quæalia sint homo, apes, vespa, formica, grus. Civile animal hominem passim etiam pronunciat in Ethicis & Politicis i. Nicom. 7. VIII. 12. IX. 9. I. Polit. 2. & III. 4. pro quo Stobæus eleganter φιλάλληλον καὶ κοινωνικὸν ζῶον dicit, descriptus à Camerario post libell. Plutarchi de virtute morali p. 77. *Homini natura habet quiddam innatum qf. civile atq; populare, quod Greci πολιτικὸν vocant, Cic. V. fin. p. 140.*

§. 7. Sed hoc sensu nemo est hominum, qui non politicus appellari possit. Superfunt alia significationes, quæ non in omnes conveniunt, quarum alia ad τὴν πολιτείαν, alia ad τὴν πολιτικὴν ἔξιν respiciunt. Ad τὴν πολιτείαν, ut cum I. polit. 1. & 3. πολιτικός opponitur τῷ βασιλικῷ, ubi βασιλικός est, qui in regno scit imperare, πολιτικός, qui in Republica populari (hanc enim generis nomine πολιτείαν appellare solent græci) per vices jam imperare novit, jam parere.

§. 8. Ab habitu vero politico varii generis Politici denominantur, prout ipsa Politicæ artis vox ambigua est. Nam ut ea sensu totali Ethicam includit quoq; , ita bonus Politicus interdum sumitur pro bono Ethico, ut I. Eudem. 5. ubi negat Aristot. omnes qui vocentur vulgò politici, hoc nomine statim dignos esse, quia multi sint πολιτικοὶ ὁ κατὰ τὴν ἀλήθειαν. ὁ μὲν ᾧ πολιτικός, inquit, τῶν καλῶν ἐστὶ πρῶτον προσαρεπτός, αὐτῶν χεῖρον, qui perfectò character est viri probi, Ethici boni.

§. 9. Ulterius ut sensu partiali Politicæ sumitur pro ea facultate, quæ in Republ. & negotiis civilibus versatur; quam alii veram, alii falsam; perfectam nonnulli, alii imperfectam sibi comparaverunt: ita & Politicus. sensu istis facultatibus accommodatò, verus est alius, alius falsus: perfectus unus, imperfectus alter. Verum politicum Arist. I. Nicom. 13. *maximè laborare ait de virtute, ut eam civibus inferat, probasq; eos & legibus obtemperantes reddat.* In hoc enim sita est civilis beatitudo, ad quam talis politicus consilia sua ultimò dirigit. Unde patet, falsò politicorum nomen arrogare sibi callidos & versutos homines, qui in gerendâ Republ. non salutem populi, sed huic repugnans,

pugnans, nescio quod simulacrum improbitatis Machiavellicæ respiciunt, nec Deum, nec homines, (ut Piccartus loquitur p. 7. proleg. ad Arist. Polit.) reverentes, juramentis tanquam manibus ad extergendum sordes quotidianus utentes. Cellarius p. 17. Polit. hos rectius Statistas, quam Politicos vocari existimat.

§. 10. Ad perfectum politicum Arist. c. ult. Nicom. perinde ut ad perfectum Medicum, duo requirit, certam universalem scientiam, & experientiam singularium. Necessè ergo est, pro imperfectis Politicis habeamus, qui vel scientiâ vel experientiâ solâ suffulti, alterò qf. Politices pede claudicant. Ad priorem classem meritò Sophistas sui temporis Arist. d. l. relegat, præsertim, cum ne ipsâ quidè, quam profitebantur, politicarum rerum scientiâ fatisissent accuratâ instructi. Ad posteriorem referamus licet eos, qui se hâc parte Empiricis medicis similes præbent.

§. 11. Etiam oratores olim titulum Politicorum sibi sumebant, ut innuitur libro I. Rhetor. c. 2. sed hos sefellit illa, quæ Rhetoricæ, cum practicâ Philosophiâ, intercedit cognatio. Etenim ut d. l. scribit Arist. *συμβαίνει τὸ πολιτικὸν αἶον τῷ ῥητορικῷ ἐν τῇ διαλεκτικῇ, εἶναι, καὶ τῆς αὐτῆς τῆς ἀρχαίας, ἢ δίκαιόν ἐστι ἀποπροσδοκῶν ἀποδιδόναι.* Eodem errore Sophistæ politicam vel idem cum Rhetoricâ, vel eâ etiam minutius quipiam esse credebant. c. ult. Nicom.

§. 12. Synonymiam Politicæ quod attinet, nullam habet ea magnoperè, nisi quòd latinè doctrina civilis, vel de Republica verti solet. Hinc Politicos suos libros Lipsius doctrinam Civilem, Bodinus, Petrus Gregorius, Conzen, alii de Republica inscripserunt. Casus volumini, quod ad ductum Politicorum Aristotelis scripsit, Sphæræ civitatis nomen posuit. Periphrases & Encomia Politices in hunc locum congerere, rem esse arbitramur nec iudicii ullius, nec necessitatis.

POSITIO II.

*Politica est Prudentia civitati formam Reip.
rectè*

*rectè imponendi, eamq; ad salutem Civium admini-
strandi.*

EXPOSITIO.

Præmissis iis, quæ ad nominis s. definiti analysin & illustrationem spectant, ritè venimus ad ea, quæ ad rem ipsam faciunt. Observamus autem in definitione, tum genus, tum differentiam Specificam.

POSITIO III.

Genus Politica est Prudentia.

EXPOSITIO.

§. 1. Prudentiam legitimam esse ac proximum Politicæ genus, probamus hoc argumentò. *Quicquid de Politicâ proximè predicatur in quid, illud eius verum est & proximum genus: Prudentia de Politicâ proximè predicatur in quid, E.*

§. 2. Major radiat suâ luce. Minor ut probetur, præsupponimus, quòd nemo negabit facile, Politicam habitualiter, ut nos facturos prædiximus, consideratam, esse in prædicamento qualitatis & quidem primâ ejus specie, quæ vocatur habitus.

§. 3. Jam cum habitus non unius sed diversi generis reeferantur, circumspiciendum est, ad quem proximè hæc Disciplina accedat. Non est autem habitus moralis. Tamen enim verus Politicus non est, qui non idem morales virtutes possideat: tamen habitus ille, à quo talis appellatur propriè politicus, non in appetitu, sed intellectu sedem habet. Ergo in Habituum intellectualium classe querenda erit Politicâ.

§. 4. Hos quinque numerat Aristot. VI. Nicom. 3. tres Theoreticos, Practicos duos. Sub theoreticis politica esse non potest, quia in contemplatione non acquiescit. Unde falluntur, qui genus ipsi assignant scientiam. Etiam excusari possunt

sunt quodammodo, quia eam volunt esse scientiam practicam, tamen nulla eos cogit necessitas, ut scientiæ vocabulò abutantur, & ab ea significatione, quæ in specificandis habitibus intellectualibus recepta est, ubi practica scientia verè ἀληθὺς ἔχειν ἔχει, recedant.

§. 5. Superest ergo ut Politicam, quia practicus habitus est, vel artem statuamus vel Prudentiam. Sunt quibus placet per Artem eam definire. Echi definiunt artem, quòd sit ordo *systema preceptorum exercitatione cognitorum ad finem utilem in vita.* Sed hoc ipsò, (ut alia taceamus,) demonstrant, se politicam systematicè, non ut nos proponebamus, habitualiter, accipere. Quapropter cum iis nihil est nobis negotii.

§. 6. Si artem aristotelicò sensu nuncupemus habitum effectivum, qui non ipsum hominis ultimum finem attingat, sed in medio conquiescat, facilè est intelligere, politicam non esse artem. Elevatur enim ad summum finem & elaborat, ut civilem beatitudinem societati suæ inducat: quo nomine eam Philosophus I. Nicom. 2. *κρηστοτάτη καὶ μάλα δεχίτη τέχνη* prædicat.

§. 7. Remotis ita habituum generibus cæteris, sola restat Prudentia. Quam legitimum esse Politicæ genus, vel definitio ejus evincat. Est enim *habitus cum recta ratione activus. circa ea, quæ homini vel bona vel mala sunt.* VI. Nicom. 5. Quæ in definitione nihil est, quod non possit de Politica verificari.

§. 8. Quod verò Prudentia Politicæ sit insuper proximum genus, inde confirmatur, quia profundius in hac prædicamentali scala descendit inter prudentiam & Politicam nullum offertur medians genus. Post prudentiam enim statim hæc tria occurrunt, Ethica, Politica, Oeconomica, tanquam species disparatæ: (sequimur hinc doctrinam quæ & Clariss. Sthalio placuit p. 17. Eth.) quarum Ethica docet, quo pacto se quisq; privatim, Politica Civitatem, Oeconomica familiam ad beatitudinem practicam perducatur.

§. 9. Ita exposuimus de genere Politices. Quæret fortasse aliquis, quid illis responsuri simus, qui generis loco partem philosoph. Practicæ nominant? Idem, quod modò laudatus

tus Schalius p. 14. Ethicam sic definitibus regerit: *Esti non negemus Ethicam (Politica) partem Philosophiæ practicae esse, tamen hoc non est genus ejus, nec hoc queritur, quando de genere ejus queritur. Sciendum enim, quod, quando inquiritur in genus alicujus scientiæ, tunc illa scientia absolutè consideretur & non, ut est pars cujusdam, & propterea etiam pars non debet constitui genus alicujus scientiæ, sed aliud quiddam, quod habet naturam, magis absolutam. Hinc etsi verum sit, physicam esse partem philosophiæ contemplatiuæ, nemo tamen facit, cum definienda est physica, constituit ejus genus, partem philosophiæ Theoreticæ, sed aliud inquirit, quod nimirum sit scientia.*

POSITIO IV.

Differentia specifica in definitione, sumitur
1. ab *Objecto, nempe Civitate.* 2. à *sine duplici.*

EXPOSITIO.

§. 1. Duplex politicae finis est, internus & externus. Interni naturam in definitione sepius Respublica, quæ mediante ad externam devenimus. Externi rationem induit Salus Civium.

§. 2. Objectum Politicæ, Civitatem fecimus: quod uti Germanum esse & adæquatam propugnemus, sic argumentamur. *In quocumq; politico operatur, & cuicunq; finem suum ingenerat, illud est objectum genuinum & adæquatam Politicæ; in Civitatem politicus operatur adæquatè &c. E.*

§. 3. Major evidentiam habet ex practicarum disciplinarum natura: quæ omnes omnino in suum objectum finem, per media ad hunc consequendum scientiæ inducunt. Piceol. gr. i. c. 4. Civ. philosoph. Olear. quæst. pol. illustr. decur. i. qu. 4. ut in Ethica, Oeconomica, Jurisprud. Medicina, &c. videmus. Minor est indubitata fides: Non enim nisi in civitatem introducenda est Respublica, quæ finis Politicæ internus.

§. 4. Ne verò ambiguitate vocabuli decipiamur, monemus, Civitatis nomen pluriformi acceptione gaudere. 1. enim sumitur ita, ut magnum aliquod confociatarum Rerumpublicarum corpus comprehendat, omnesq; illi unius ejusdemq; Civitatis dicantur, quos una & eadem imperii majestas subiectos sibi per omnes imperii vel regni provincias habet, tametsi legibus, moribus, lingvis, atq; aliâ gentium varietate inter se differant. Et hòc modò non tantum antiquum, d. & hodiernum Romano-germanicum imperium, unius civitatis nomine complectitur omnes imperii provincias & regna, omnesq; status & populos qui Romanam Aquilam agnoscunt, Neufeld Disput. 4. pol. 2. Civitas iisdem legibus & moribus cœtus confociatus est, tametsi per vicos & urbes hinc inde dispersi, sejunctis laribus ac sedibus degunt. Et hòc modò Cæsar l. 1. de bello Gallico, Helvetiorum pagos unam vocat civitatem. 3. Jus, quod cives habent, significat; hinc phrasis: civitate aliquem donare, einem das Bürgerrecht schenken. 4. Accipitur in sensu materiali tantum, pro collectione nudâ societatum, sine respectu ad illarum coordinationem. Et hòc modò semotis reliquis acceptionibus, Civitas est objectum materiale Politices. 5. Sumitur prout formale simul, h. e. ordinem includit, atq; adeò totum ex hominum societatibus & earum inter se & ordine civili compositum denotat. Confer Cellar. p. m. 16.

§. 5. Ex his jam proclive erit æstimare, quatenus aliorum sententiæ de objecto politicæ ad nostram vel accedant vel inde recedant. Quas octo numeramus. Est enim 1. qui societatem civilem; 2. qui confociationem hominum, ad vitam civilem constituendam; 3. qui statum publicum s. hominum societatem ex pluribus familiis domesticis certo ordine collectam & directam ad felicitatem publicam; 4. qui civem 5. qui hominem quatenus civiliter instruendus. 6. Qui Rempublicam 7. qui modum rectè administrandi Civitatem; 8. qui modum bene vivendi in societate Civili pro objecto Politicæ exosculantur. Hi omnes aut objecti vocem aliter atq; nos, accipiunt, pro formali scilicet vel toto composito, vel illi absq; causa, admiscunt mentionem finis externi, & alia quædam, vel id confundunt cum actione

actione versante circa objectum; vel objectum expriment non
fatis adæquatam; vel deniq; verbò magis quàm sensu à nobis
discrepant.

POSITIO V.

*Causa efficiens Politices multiplex assignari
potest.*

EXPOSITIO.

§. 1. Causarum genera quatuor nobis memorant Meta-
physici: Efficientem, Finem, Materiam, Formam. Politica
nostra ipsa est forma quædam accidentalis. Non ergo est, cu-
peculiarem ipsi, qf. compositum quid esset, formam quæramus.
Quam ob rationem neq; materiam ex qua agnoscit. Materiam
ejus circa quam, seu objectum, nec minùs duplicem finem posit.
præcedente manifestavimus. Materiam in qua, seu subjectum
cognoscere cupientes, ad Positionem III. remittimus. Dem e-
nim ibi §. 3. politicam esse docuimus habitum intellectualem,
subjectum ejus simul, quod est intellectus hominis, indicavimus.
sola ergo, è causis, efficiens nobis exponenda superest.

§. 2. Hæc vel est principalis l. minùs principalis. Et hæc
rursus vel impulsiva l. instrumentalis. Illa verò vel remota l.
propinqua. Efficiens principalis remota DEUS est; propin-
qua, homines prudentiâ ac doctrinâ instructi. Qui vel ethnici,
vel Christiani. Horum autorum si vel sola institueremus re-
censere nomina, nimis prolixum foret. Minùs principalis cau-
sa, eaq; impulsiva vel est interna vel externa. Interna ardor
discendi: externa rerum politicarum varietas. In causis in-
strumentalibus nominamus usum, lectionem Historiarum, per-
egrinationem, conversationem cum prudentibus, boni systema-
tis comprehensionem.

POSITIO VI.

*Politica dispescitur in duas partes. Prior ob-
jectum*

jectum ejus explicat. Posterior pendit finem internum & media ad eum ducentia.

EXPOSITIO.

§. 1. Definitione & causis expositis, pergimus ad hujus doctrinæ in duas partes divisionem, quæ eò melius dijudicabitur, quò magis indoles practicarum disciplinarum animo inhæserit. Bipartitam autem facimus Politicam. In priore parte politices objectum discimus, ubi à societatibus simplicibus fit progressus ad compositas, sicq; tandem ad Civitatem ipsam. In alterâ, tum finem objecto implantandum, nempe Republicanam suis speciebus stiparam: tum media Republicanam constituendi, administrandi & conservandi edocemur. Pars prior præcognitiva, posterior cognitiva dici potest.

§. 2. Sufficientia hujus divisionis probatu facilis est. Nam certè nihil in omni politices latifundio datur, quod hæc Divisio non exhauriat.

POSITIO VIII.

Attributa hujus Discipline sunt 1. Docilitas. 2. Utilitas & Necessitas. 3. Dignitas.

EXPOSITIO.

§. 1. A divisione ad attributa quædam progredimur. Nemo inficias ibit hanc disciplinam gaudere docilitate. Tamen si enim putet aliquis certa de Civitate aliisque politicis rebus præcepta tradi & in ordinem redigi haut posse, contrarium tamen probatur, 1. ex sufficienti enumeratione requisitorum ad constituendam disciplinam necessariorum, quæ & ipsi politicæ competunt. Ad est enim (α) certum objectum: (β) habetur certus finis: (γ) nec deest certus tractandi modus, methodus & ratio, & quidem non *ἐξ ἀρχῆς ἀπὸ τῶν δεχθῶν* i.e. à principiis ad composita

posita procedens, quæ est speculativarum & aliàs syntheticus & compositivus nominatur ordo; sed *ad idem in ratione de rebus*, h. e. à fine ad media ducens, quæ est Activarum & aliàs analyticus & resolutivus vocatur modus. Cellar. p. m. 18. & 19. 2. Ab eo quod minus est probabile. Si enim jurisprudentiam, in qua majorum rerum & actionum occurrit varietas & perplexitas, quàm in Politica, coherentibus præceptis describi, certisq; regulis, metis & cancellis includi posse, sperare nos jubent quidam, quorum & conatus in propatulo sunt: multò magis Politica, quæ tantam rerum varietatem non habet, in artis formam cogi poterit. 3. à toto: si enim tota philosophia ordinem tradendi admittit, quidni etiam politica, quæ pars est philosophiæ? 4. Ex effectu: si quidem non parvus auctorum Catalogus reperitur, qui Politicæ systemata scripserunt, inter quos ipse philosophorum philosophus Aristoteles primas tenet.

§. 2. Inter alia autem hujus præcepta exosculamur illud effatum I. Nicom. 3. *Satis hac de re dictum existimetur, si perinde explicatum fuerit, ac subiecta materia postulat. Nam exacta tractatio non simili modo in unaqueq; genere exquirenda est, quemadmodum neq; in artium opificiis: cum eruditi sit eatenus exactam in unaquaq; re explicationem requirere, quæ rei natura patitur.* Ad majorem tamen rei declarationem distingvimus inter præcepta probabilia & apodictica, inter *æpistolarum* theoreticam & practicam, inter politica præcepta & præceptorum istorum applicationem s. exercitium. Wendeler. p. 502. Siebenthsal. p. m. 6. Olear. quæst. illustr. Disp. I. quæst. 2.

§. 3. Utilitas politicæ ac necessitas (combinaimus easdem, cum altera quæ ex altera fluat & adstruenda sit) nequit in dubium trahi, sive sacram theologiam, sive jurisprudentiam respiciamus, Quid enim? si heterodoxi à regimine politico ad Ecclesiasticam jurisdictionem argumententur, poteritne Theologus non instructus politicis eos refutare? Num potest idem sufficienter judicare an politica scripturæ sit contraria nec ne? an usuræ sint licitæ? an poenæ exaggerandæ? an lupanaria concedenda? an munia Magistratum: an modus contractuum commerciorumq; solerandus? non habens politicæ notitiâ? Quid? ipse sacer
Codex

Codex politicis abundat, quæ nullò modò queunt dextrè expli-
cari & applicari ab eo, qui nescit politicam. Hinc in propatulo
est hujus disciplinæ necessitas & utilitas apud Theologos.

§. 4. Quantum verò conducibilitatis conferat iurecon-
sultis, si enarrarem, illud fortean consequeretur, quod impingi-
tur iis, qui ortò jam Sole, facem accendere volunt. Distingui-
mus tamen inter homines dictarum facultatum accuratos & non
accuratos. it. inter necessitatem simplicem & hypotheticam. vi-
de Avenar. Colleg. Polit.

§. 5. Dignitatem docent innumera Autorum, quibus
hanc disciplinam ornare encomia. v. Hebenthal Pol. procem-
disp. 1. inter quæ illud Aristotelis eminet, vocantis eam *maximè*
architelonicam, quod & suprâ, §. 6. Pof. III. retulimus. Hoc
tantùm observetur, imperare illam non sapientia, sed pro sapi-
entiâ. VI. Nic. ult.

§. 6. Atq; sic de natura & Constitutione Politices dixisse
sufficiat. Gloria sit Patri, Filio & Spiritui
Sancto.

F I N I S.

DD A 6358

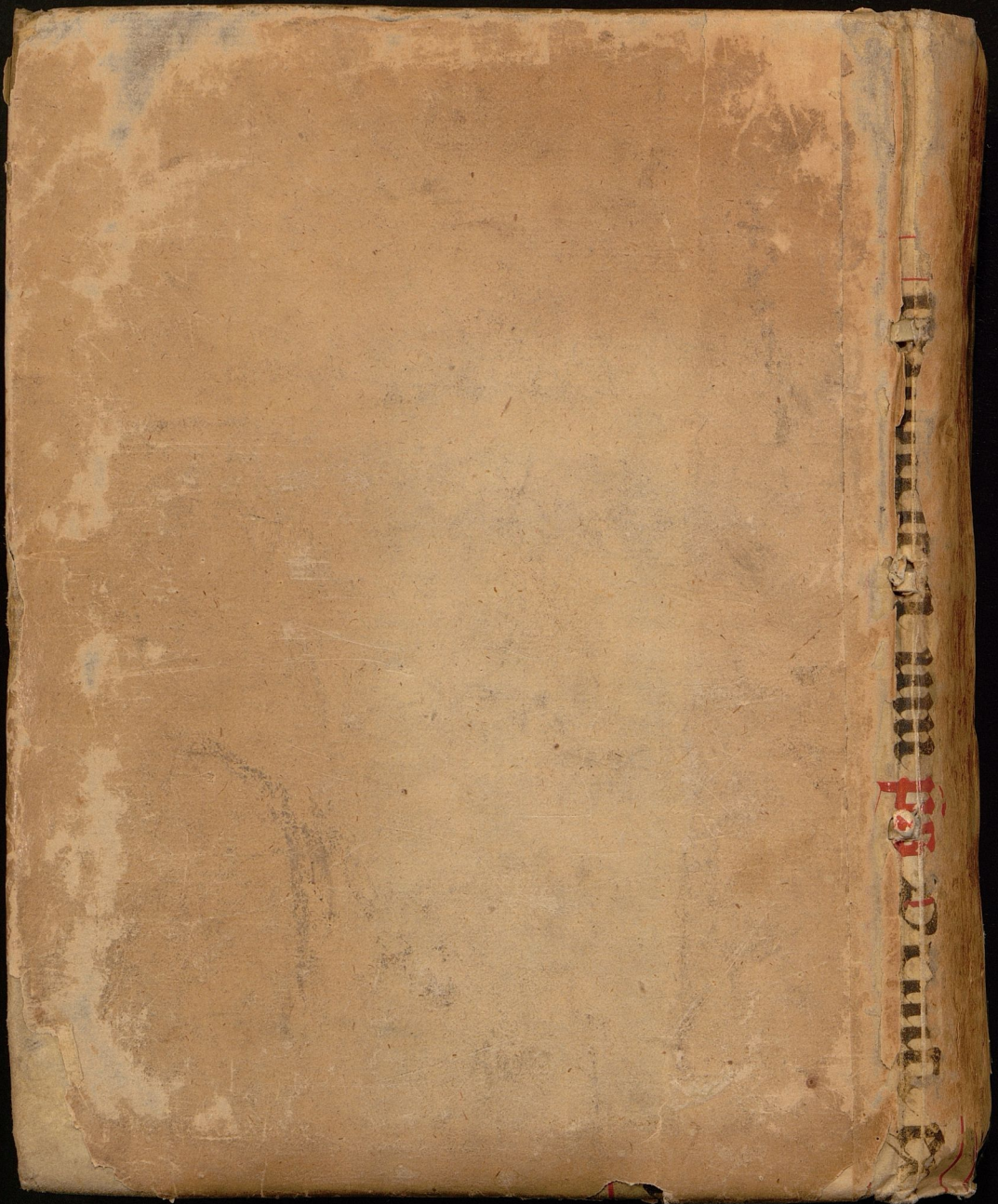

sb.

Reho ✓ 1077

5 ♦ 8

DISPUTATIO
De
NATURA ET CON-
STITUTIONE POLITICES.

Quam
In Inclyta Philurea
DEO favente & Celeberrimò Facultatis Philosophicæ
Collegiò indulgenti
P R Æ S I D E
Virò Excellentiss. Clarissimòq;
DN. M. JACOBO THOMASIO,

Dialectices Philippææ Professore celeberrimò,
Facultat. Philosophicæ Adessore & Collegii
minor. Princip. Collegiato.

Dn. Præceptore, Promotore ac Fautore suo colendò
Publicæ placidæq; Eruditorum Disquisitioni
submittit

JOHANNES CHRISTIANUS VILIZ,

Qvedlinburgensis Saxo.
A. & R.

Ad diem 12. Februarij

H. L. Q. C.
ANNO MDC LIX.

L I P S I Æ
Typis Hæred. Colerianis.